

PS2010RGW13 bijlage 3

Bijlage C

Toelichting aanwijzing zeer kwetsbare gebieden Wav

1. Inleiding

Op 1 mei 2007 is de gewijzigde Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De aanleiding van de wetswijziging is de wens om de bescherming van de wet te beperken tot de meest kwetsbare natuurgebieden. Volgens de Wav wijzen Provinciale Staten de zeer kwetsbare natuurgebieden aan. De criteria voor de aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden zijn beschreven in de Wav. De Wav heeft als doel zeer kwetsbare natuurgebieden te beschermen tegen de ammoniak afkomstig uit veestallen.

De Wav bepaalt de toegestane ammoniakemissie uit dierverblijven. Het bevoegd gezag moet die regels toepassen bij beslissingen over de verlening van milieuvergunningen voor veehouderijen. De Wav is van toepassing op veehouderijbedrijven die zijn gelegen in zeer kwetsbare gebieden of in een zone van 250 meter daaromheen. In hoofdlijn houdt de wet in dat nieuwvestiging in gebieden die aangewezen zijn als zeer kwetsbaar of in een zone van 250 meter daaromheen niet mogelijk is. Uitbreiding is slechts mogelijk binnen een bedrijfsemissieplafond. Voor melkveehouderijbedrijven is uitbreiding tot 2446 kg ammoniak per jaar toegestaan. Dit komt overeen met 200 melkkoeien met bijbehorende jongvee. Deze plafonds zijn in de Wav vastgesteld. In bijlage A bij deze toelichting staan de hoofdlijnen van de werking van de Wav, zoals deze is vastgesteld in 2002.

In dit besluit wijzen wij de zeer kwetsbare gebieden, conform artikel 2 van de gewijzigde Wav aan. In deze toelichting beschrijven we de totstandkoming van dit besluit.

2. Procedure

Het grootste deel van de zeer kwetsbare gebieden valt binnen het reconstructiegebied Gelderse Vallei. De provincie beschouwt de reconstructiecommissie Gelderse Vallei en Eemland als representatieve vertegenwoordiging van de gemeenten, natuur- en landbouworganisaties. De bepaling van zeer kwetsbare gebieden is in overleg met de reconstructiecommissie overeengekomen. De onderbouwing in het reconstructieplan is hierbij een belangrijk uitgangspunt geweest. In het reconstructieplan is onderscheid gemaakt naar landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden. Deze zonerings is uiteindelijk vertaald in het EHS-Wav besluit van 2006.

Buiten het reconstructiegebied ligt een beperkt aantal gebieden dat in aanmerking komt om als zeer kwetsbaar aan te wijzen. Ten aanzien van de kwetsbare natuurgebieden Benschop, Blokland en Voordaan die buiten het Reconstructiegebied zijn gelegen, beschouwt de provincie de volgende partijen als representatieve vertegenwoordigers: LTO-Noord Utrecht, de betreffende terreinbeheerders Staatsbosbeheer en Utrechts Landschap, Natuur en Milieufederatie Utrecht en de gemeenten Lopik, Montfoort en De Bilt. Met deze partijen is

overleg geweest over de aanwijzing van de gebieden.

3. Selectie zeer kwetsbare gebieden

De Wav beschrijft de criteria voor aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden. De wet maakt het volgende onderscheid:

- a. Verplicht aan te wijzen gebieden;
- b. Gebieden van minimaal 50 hectare;
- c. Gebieden kleiner dan 50 hectare.

In elk geval geldt de voorwaarde dat het voor verzuring gevoelige gebieden zijn, of delen daarvan, die zijn gelegen in de ecologische hoofdstructuur (EHS) (artikel 2, lid 2). Het begrip voor verzuring gevoelige gebieden lichten wij in paragraaf 3.1 verder toe.

In de volgende paragrafen onderbouwen wij de aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden. In paragraaf 3.2 gaan we in op de selectie van de verplicht aan te wijzen gebieden. De aanwijzing van de zeer kwetsbare gebieden, anders dan de verplicht aan te wijzen gebieden, is gedaan op basis van de in de wet benoemde aspecten. Gebieden kleiner dan 50 hectare kunnen slechts aangewezen worden als sprake is van zeer grote natuurwaarde. In paragraaf 3.3. tot en met 3.5 onderbouwen we op welke wijze we deze gebieden hebben geselecteerd met toepassing van de Wav.

3.1. Voor verzuring gevoelige gebieden

Allereerst is bepaald welke gebieden in Utrecht voor verzuring gevoelig zijn. Hierbij is uitgegaan van de criteria, zoals die in de Wav zijn beschreven (artikel 1, eerste lid). In de Wav wordt voor de definitie van voor verzuring gevoelig gebied verwezen naar het Uitvoeringsbesluit ammoniak en veehouderij (Uav):

- bossen, natuurterreinen en landschapselementen die gelegen zijn op voor verzuring gevoelige grond;
- schraallanden, duinterreinen, hoogveen en bloemdijken; deze hoeven niet op voor verzuring gevoelige grond te liggen.

Deze gebieden moeten groter zijn dan 5 hectare of in een gemeentelijke verordening zijn aangewezen als voor verzuring gevoelig. Ook moeten de gebieden voor 1 mei 1988 zijn aangelegd of begrensd. Nieuw aangelegde natuur, die na 1 mei 1988 voor het eerst begrensd is, kan dus niet als voor verzuring gevoelig worden aangemerkt.

Een voor verzuring gevoelig gebied dient onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van het vervallen van de Interimwet ammoniak en veehouderij als voor verzuring gevoelig te zijn aangemerkt krachtens artikel 1, tweede lid, van die wet, met dien verstande dat:

- a. een gebied dat op grond van artikel 2, lid 1b van de uitvoeringsregeling ammoniak en veehouderij al voor verzuring gevoelig gebied was aangewezen bij een verordening die tegelijk met voornoemde wet is vervallen, niet als voor verzuring gevoelig wordt aangemerkt, en
- b. een gebied waarop voor 1 januari 2002 een convenant als bedoeld in artikel 3, lid 1b, van de uitvoeringsregeling ammoniak en veehouderij van toepassing was, niet als voor verzuring

gevoelig wordt aangemerkt.

Op 19 december 2006 heeft Gedeputeerde Staten het besluit EHS-grenzen volgens de Wet ammoniak en veehouderij vastgesteld. Bij dit besluit is eveneens aangegeven welke gebieden als voor verzuring gevoelig kunnen worden aangemerkt door gemeenten. Hierbij zijn de wettelijke criteria van voor verzuring gevoelige gebieden toegepast. De indicatief voor verzuring gevoelige gebieden van het besluit van 19 december 2006 zijn het uitgangspunt geweest voor de aanwijzing van de zeer kwetsbare gebieden.

3.2 Ecologische hoofdstructuur

Alleen voor verzuring gevoelige gebieden (of delen daarvan) gelegen in de ecologische hoofdstructuur (EHS) kunnen worden aangemerkt als zeer kwetsbare gebieden. Tot het moment van inwerkingtreding van de wijziging van de Wav waren Gedeputeerde Staten belast met de aanwijzing van de EHS ten behoeve van de uitvoering van de Wav. Gedeputeerde Staten hebben daartoe het Besluit “EHS-grenzen volgens de Wet ammoniak en veehouderij” op 19 december 2006 vastgesteld. De EHS zoals aangewezen in dit EHS-Wav besluit is uitgangspunt voor de aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden.

3.3 Verplicht aan te wijzen gebieden

Provinciale Staten zijn verplicht om de verzuringsgevoelige gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998 aan te wijzen als zeer kwetsbaar, voor zover deze groter zijn dan 5 hectare (artikel 3). Dit zijn de beschermde natuurmonumenten en de gebieden die vallen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000). Hieronder vallen ook de gebieden die nog niet door LNV zijn aangewezen, maar wel zijn aangemeld en door de Europese Commissie van communautair belang zijn verklaard. Deze gebieden zijn in blauw aangegeven op de kaart bij deze toelichting.

Voor de provincie Utrecht valt een aantal gebieden binnen de criteria voor verplicht aan te wijzen gebieden. De volgende gebieden zijn Natura 2000-gebieden:

- Groot Zandbrink
- Hel en Blauwe Hel
- delen van de uiterwaarden van de Nederrijn en de Lek
- delen van de Oostelijke Vechtplassen
- De Meije

Daarnaast vallen de volgende Nb-wetgebieden binnen de criteria:

- Schoolsteegbosjes
- Meeuwenkampje

Op de kaart in bijlage B van de toelichting bij dit besluit staan deze gebieden aangegeven.

3.4. Bepalen omvang gebieden

De wet maakt onderscheid tussen gebieden groter en kleiner dan 50 hectare. Met behulp van GIS is bepaald of voor verzuring gevoelige gebieden groter of kleiner zijn dan 50 hectare. Het moet hierbij gaan om aaneengesloten gebieden. Hierbij is ervoor gekozen om gebieden die binnen 150 meter van elkaar liggen te beschouwen als één gebied. In de memorie van toelichting is aangegeven dat bij het bepalen van de omvang van een gebied jurisprudentie een handvat kan vormen. Uit de jurisprudentie over de bepaling van een gebiedsoppervlakte ten tijde van de Interimwet ammoniak en veehouderij blijkt dat bij een afstand van 165 meter in het algemeen geen sprake meer is van één gebied.

3.5 Bepalen kwetsbaarheid gebieden > 50 hectare

Voor de niet verplicht aan te wijzen gebieden hebben Provinciale Staten een zekere beleidsvrijheid bij het bepalen of sprake is van zeer kwetsbare gebieden. De Wav beschrijft in artikel 4 de volgende afwegingsaspecten voor het bepalen van de kwetsbaarheid:

- a. de gevoeligheid van het voor verzuring gevoelige gebied voor de effecten van ammoniak;
- b. de in de voor verzuring gevoelige gebied aanwezige natuurwaarden;
- c. de ecologische samenhang binen het voor verzuring gevoelige gebied of van dat gebied gebied met een of meer andere gebieden die als zeer kwetsbaar worden aangewezen;
- d. de grootte van het voor verzuring gevoelige gebied;
- e. de gevolgen van de aanwijzing voor bestaande veehouderijen, voor zover de ecologische samenhang tussen de zeer kwetsbare gebieden daardoor niet wordt aangetast en geen verlies van bijzondere natuurwaarden optreedt.

In de provincie Utrecht zijn twee voor verzuring gevoelige gebieden groter dan 50 hectare. De Utrechtse Heuvelrug is één groot aangesloten gebied. Daarnaast maakt de Grebbeberg (ten oosten van Rhenen) eveneens deel uit van de Utrechtse Heuvelrug, maar is door zijn ligging als een apart gebied beschouwd. Beide gebieden zijn aangemerkt als zeer kwetsbaar.

De memorie van toelichting op de Wav geeft aan dat grotere robuuste gebieden meer ecologische potentie hebben dan kleine gebieden. Volgens de memorie: “ligt het voor de hand om grote voor verzuring gevoelige gebieden als zeer kwetsbaar aan te wijzen, ook al zijn de natuurwaarden minder groot of is de aanwezige natuur minder gevoelig voor ammoniak dan in andere kleinere voor verzuring gevoelige gebieden”. Op de Utrechtse Heuvelrug komen in grote delen van de deze gebieden in hun bestaan bedreigde ammoniakgevoelige soorten voor. Gezien de omvang en de grote ecologische samenhang van de Utrechtse Heuvelrug is dit gebied in zijn geheel aangewezen als zeer kwetsbaar. De omvang is hierbij het meest zwaarwegend geweest.

De Grebbeberg heeft eveneens een hoge natuurwaarde. Het gebied heeft een belangrijke functie in het realiseren van een robuuste verbinding tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Deze afspraken zijn in lijn met het reconstructieplan, waarbij dit gebied als extensiveringzone is aangewezen, zodat de natuur in dit gebied kans krijgt om zich verder te ontwikkelen.

3.6 Bepalen kwetsbaarheid gebieden < 50 hectare

Voor gebieden kleiner dan 50 hectare geldt in beginsel dat deze niet worden aangewezen. Deze gebieden mogen alleen aangewezen worden als het een gebied betreft met zeer grote natuurwaarden (artikel 5). Dit betekent dat naast de criteria zoals beschreven in paragraaf 3.5 geldt dat (artikel 6):

- a. in het gebied is meer dan één soort aanwezig die is opgenomen in de bijlage II van de Habitatrichtlijn of in de Rode Lijsten flora en fauna en deze soorten of hun leefomgeving zeer gevoelig zijn voor de effecten van ammoniak;
- b. het gebied is aangewezen als beschermde leefomgeving krachtens artikel 19 van de Flora- en faunawet en deze leefomgeving is zeer gevoelig voor de effecten van ammoniak, of
- c. het gebied door gedeputeerde staten, in overeenstemming met de lokale en regionale organisaties op het terrein van natuur en landbouw die naar het oordeel van gedeputeerde staten representatief zijn alsmede met de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten waartoe het betreffende gebied behoort, is voorgesteld om als zodanig te worden aangemerkt.

Op de kaart in bijlage B staan de gebieden in groen vermeld waar de voorwaarden van toepassing zijn die onder punt a zijn genoemd. In bijlage C zijn de voor verzuring gevoelige Rode Lijst soorten vermeld die wij geïnventariseerd hebben. In provincie Utrecht zijn geen gebieden die voldoen aan de onder punt b genoemde criteria. Op de kaart van bijlage B staan de gebieden die voldoen aan criterium c. Deze gebieden vallen binnen het reconstructiegebied. Het zijn gebieden die samenhang vertonen met gebieden die aan criterium a voldoen. Ze hebben een belangrijke waarde voor het voortbestaan van deze soorten. Het merendeel van deze gebieden is onderdeel van de robuuste verbinding die de Utrechtse Heuvelrug met de Veluwe verbindt en is dus van nationaal belang.

3.7 Gevolgen voor veehouderijen

In de memorie van toelichting op de Wav is aangegeven dat aanpassing van de begrenzing mogelijk is als het gaat om een topografisch begrensde gebied en indien het geen gevolgen heeft voor de natuurwaarden of de ecologische samenhang. In provincie Utrecht is dit criterium niet van toepassing. Bij de gebieden die nu zijn aangemerkt als zeer kwetsbaar is altijd sprake van gevolgen voor natuurwaarde of ecologische samenhang als zij niet langer worden beschermd.

4. Relatie met overig beleid, wet- en regelgeving

4.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

De Wav is niet de enige regelgeving die bepalingen stelt aan de ammoniakuitstoot. Voor Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten is de Natuurbeschermingswet (Nb-wet 1998) van toepassing. Dit geldt ook voor gebieden die kleiner dan 5 hectare zijn. Veehouderijen in de nabijheid van Nb-wetgebieden kunnen ook in het kader van deze wet getoetst worden op hun ammoniakuitstoot. Dit kan betekenen dat binnen, maar ook buiten de ammoniakzone van 250 meter beperkingen aan de oprichting, uitbreiding of verandering van veehouderijbedrijven kunnen worden opgelegd, of de Nb-wetvergunning zelfs kan worden geweigerd. Deze bepalingen vloeien rechtstreeks voort uit Europese regelgeving. De vergunningverlening in het kader van de Wav vindt plaats door gemeenten. De vergunningverlening in het kader van de Nb-wet door de provincie. Bedrijven in de nabijheid van een Nb-wetgebied dat tevens zeer kwetsbaar is kunnen daardoor genoodzaakt zijn beide vergunningen aan te vragen. In het wetsontwerp Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) wordt voorzien in een afstemmingsregeling.

4.2 Reconstructiezonering

In Utrecht heeft provinciale staten het reconstructieplan voor het reconstructiegebied de Gelderse Vallei vastgesteld (10 januari 2005). Een reconstructiegebied is ingedeeld in landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden. De extensiveringsgebieden sluiten aan bij zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden. Nieuwvestiging en uitbreiding van intensieve veehouderij is in deze gebieden in beginsel niet toegestaan. Daartegenover staat dat in deze gebieden de mogelijkheid bestaat om gebruik te maken van voorzieningen en maatregelen die beëindiging of verplaatsing van intensieve veehouderij te bevorderen. De extensiveringsgebieden zullen grotendeels overlappen met de 250 meter zonering uit de Wav. In deze gebieden zullen de beperkingen ten aanzien van de intensieve veehouderij verder gaan dan de beperkingen die de Wav met zich meebrengt. In de Wav-zone is uitbreiding binnen het vergunde ammoniakplafond mogelijk. Ook verwevingsgebieden kunnen binnen de Wav-zone van 250 meter zijn gesitueerd. In dat deel van het verwervingsgebied gelden dan dezelfde beperkingen als binnen de overige Wav-zones.

4.3 Structuurvisie

Provincie Utrecht heeft per 1 juli 2008 het streekplan omgezet in een provinciale structuurvisie. In de structuurvisie is ondermeer de planologische EHS vastgesteld. Deze kan enigszins afwijken van de EHS grenzen zoals deze zijn aangegeven in het besluit EHS-grenzen volgens de Wav (16 december 2009). Voor dit besluit gelden de grenzen zoals die in het besluit EHS-grenzen volgens de Wav zijn vastgesteld. Indien de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur of van een beschermd gebied wijzigen, dient Provinciale Staten indien noodzakelijk, eveneens de aanwijzing van de zeer kwetsbare gebieden te wijzigen.

Bijlage A

Hoofdpunten uit de Wet ammoniak en veehouderij

Bron: www.Infomil.nl

Wet ammoniak en veehouderij

De Wet ammoniak en veehouderij (Wav) is op 8 mei 2002 gepubliceerd in Staatsblad 2002, nr. 93, en is op 8 mei 2002 in werking getreden (Staatsblad 2002, 207). Voor het beoordelen van het aspect ammoniak afkomstig van dierenverblijven van veehouderijen, is de Wav het toetsingskader (lex specialis). De Wav heeft alleen betrekking op de ammoniakemissie uit *dierenverblijven* van een veehouderij en niet op andere bronnen van ammoniak binnen een veehouderij.

Bij beslissingen inzake het oprichten of veranderen van een veehouderij moet op grond van de Wav worden besloten of de aangevraagde vergunning kan worden verleend of moet worden geweigerd. Aanvullend kan de vergunning ook geweigerd worden vanwege de ammoniakemissie op grond van:

- de gevolgen van ammoniakschade aan planten en bomen (artikel 3, lid 2 Wav);
- het niet toepassen van de Best Beschikbare Technieken op grond van artikel 8.11, lid 3 Wm (artikel 3, lid 3 Wav);
- bij de beoordeling van een m.e.r.-plichtige veehouderij (artikel 3, lid 4 Wav).

De bepaling van de ammoniakemissie vindt plaats aan de hand van de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav). De Rav bevat in bijlage I een lijst met stalsystemen met de bijbehorende emissie-factoren in kg NH₃ per dierplaats per jaar. Tevens is in de Rav een regeling voor proefstallen opgenomen. De Rav wordt periodiek geactualiseerd.

Als een veehouderij is gelegen in een kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter daaromheen, kan een bedrijf slechts zeer beperkt worden opgericht of uitgebreid. De ligging van de dieren-verblijven is bepalend voor de vraag of een veehouderij binnen of buiten de zone ligt.

Oprichting van een nieuwe veehouderij binnen een zeer kwetsbaar gebied is niet toegestaan, met uitzondering van een veehouderij die al was opgericht en onmiddellijk voorafgaand aan de vergunningplicht onder een amvb viel en:

- het aantal dieren niet hoger is dan aanwezig mocht zijn, tenzij het schapen of paarden, dieren voor natuurbeheer of biologisch gehouden dieren betreft (artikel 5, lid 1 onder a, d, e en f);
- het aantal dieren hoger is, maar binnen het ammoniakplafond (artikel 5, lid 1 onder b);

Daarnaast is oprichting mogelijk voor een veehouderij waar uitsluitend of in hoofdzaak dieren ten behoeve van natuurbeheer worden gehouden.

Uitbreiding van een veehouderij is in een beperkt aantal gevallen toegestaan:

uitbreiding binnen het te berekenen ammoniakplafond (artikel 7, lid 1 onder a);

uitbreiding met uitsluitend melkrundvee en altijd al melkrundvee werd gehouden en de ammoniakemissie niet meer is dan de ammoniakemissie van 200 stuks melkvee en 140 stuks vrouwelijk jongvee, uitgaande van de maximale emissiewaarde (artikel 7, lid 1 onder b);

uitbreiding met schapen of paarden (artikel 7, lid 1 onder c);

uitbreiding met biologisch gehouden dieren (artikel 7, lid 1 onder d);

uitbreiding met dieren die in hoofdzaak worden gehouden ten behoeve van natuurbeheer (artikel 7, lid 1 onder e).

De Handreiking Ammoniak en veehouderij (Infomil, LAH04) bevat een uitgebreide toelichting met voorbeelden op de Wav en daarmee samenhangende regelgeving. In hoofdstuk 7 van deze Handreiking komt de relatie tussen de Wav en de verschillende Europese richtlijnen aan bod.

Wijzigingen Wet ammoniak en veehouderij

De Wet ammoniak en veehouderij is met ingang van 1 mei 2007 gewijzigd (Staatsblad 2007, nr 103), publicatie inwerkingtreding Staatsblad 2007, nr 156. De wijziging omvat onder andere:

- een inperking van de te beschermen natuurgebieden;
- de mogelijkheid voor interne saldering;
- mogelijkheden voor uitbreiding tot 200 stuks melkrundvee inclusief 140 stuks jongvee.

Voor IPPC-bedrijven hoeft er niet meer getoetst te worden aan het begrip 'belangrijke verontreiniging' maar is een artikel opgenomen voor gpbv-installaties dat een vergunning *"wordt geweigerd als niet kan worden voldaan aan voorschriften die vanwege de technische kenmerken en de geografische ligging van de installatie of vanwege de plaatselijke milieuomstandigheden moeten worden gesteld, maar die niet met toepassing van de in aanmerking komende beste beschikbare technieken kunnen worden gerealiseerd"*.

Met de beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing is hier door VROM een nadere invulling aan gegeven. In de circulaire Wav en IPPC-richtlijn wordt hier nader op ingegaan. In deze circulaire wordt ook een toelichting op intern salderen gegeven.

Bijlage B Kaart met zeer kwetsbare gebieden

Bijlage C

Rode Lijst soorten

Lijst van soorten die op de Rode Lijsten van bedreigde soorten staan en direct of indirect (via verdwijnen leefgebied) voor verzuring gevoelig zijn en die zijn gehanteerd bij het bepalen van voor verzuring gevoelige gebieden in Utrecht.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Status op Rode lijst
dagvlinders	aardbeivlinder	<i>Pyrgus malvae</i>	bedreigd
	kommavlinder	<i>Hesperia comma</i>	bedreigd
	groot dikkopje	<i>Ochlodes faunus</i>	gevoelig
	gentiaanblauwtje	<i>Maculinea alcon</i>	bedreigd
	heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i>	gevoelig
	kleine parelmoervlinder	<i>Issoria lathonia</i>	kwetsbaar
	zilveren maan	<i>Boloria selene</i>	bedreigd
	heivlinder	<i>Hipparchia semele</i>	gevoelig
libellen	tengere pantserjuffer	<i>Lestes virens</i>	kwetsbaar
	bruine winterjuffer	<i>Sympecma fusca</i>	bedreigd
	glassnijder	<i>Brachytron pratense</i>	kwetsbaar
	groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>	bedreigd
	gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	bedreigd
	venwitsnuitlibel	<i>Leucorrhinia dubia</i>	kwetsbaar
sprinkhanen	zomp sprinkhaan	<i>Chorthippus montanus</i>	kwetsbaar
	moerassprinkhaan	<i>Stethophyma grossum</i>	kwetsbaar
	gouden sprinkhaan	<i>Chrysochraon dispar</i>	kwetsbaar
	zoemertje	<i>Stenobothrus lineatus</i>	kwetsbaar
amfibieën	kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	kwetsbaar
	heikikker	<i>Rana arvalis</i>	kwetsbaar
	poelkikker	<i>Rana lessonae</i>	kwetsbaar
reptielen	ringslang	<i>Natrix natrix</i>	kwetsbaar
	hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	kwetsbaar
	zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>	kwetsbaar

Lijst van vaatplanten die op de Rode Lijsten van bedreigde soorten staan en gevoelig zijn voor verzuring

Deze lijst is gehanteerd bij het bepalen van voor verzuring gevoelige gebieden in Utrecht.

LATIJNSE_NAAM

Agrimonia eupatoria
Allium oleraceum
Anacamptis pyramidalis
Andromeda polifolia
Anthoxanthum aristatum
Anthyllis vulneraria
Apium inundatum
Apium repens
Armeria maritima

NEDERLANDSE_NAAM

Gewone agrimonie
Moeslook
Hondskruid
Lavendelhei
Slofhak
Wondklaver
Ondergedoken moerasscherm
Kruipend moerasscherm
Engels gras

<i>Arnosaris minima</i>	Korensla
<i>Artemisia campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	Wilde averuit
<i>Blechnum spicant</i>	Dubbelloof
<i>Briza media</i>	Bevertjes
<i>Campanula rapunculus</i>	Rapunzelklokje
<i>Carex appropinquata</i>	Paardenhaarzegge
<i>Carex caryophyllea</i>	Voorjaarszegge
<i>Carex diandra</i>	Ronde zegge
<i>Carex flava</i>	Gele zegge
<i>Carex hostiana</i>	Blonde zegge
<i>Carex lasiocarpa</i>	Draadzegge
<i>Carex pallescens</i>	Bleke zegge
<i>Carex pulicaris</i>	Vlozegge
<i>Cirsium dissectum</i>	Spaanse ruiter
<i>Cladium mariscus</i>	Galigaan
<i>Corrigiola litoralis</i>	Riempjes
<i>Cuscuta epithimum</i>	Klein warkruid
<i>Cynosurus cristatus</i>	Kamgras
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Vleeskleurige orchis
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Gevlekte orchis
<i>Dactylorhiza majalis</i>	Brede orchis
<i>Dactylorhiza majalis</i> subsp. <i>majalis</i>	Subsp. <i>majalis</i> v. Brede orchis
<i>Drosera intermedia</i>	Kleine zonnedauw
<i>Drosera rotundifolia</i>	Ronde zonnedauw
<i>Echinodorus ranunculoides</i>	Stijve moerasweegbree
<i>Echinodorus repens</i>	Kruipende moerasweegbree
<i>Epilobium palustre</i>	Moerasbasterdwederik
<i>Epipactis palustris</i>	Moeraswespeorchis
<i>Equisetum variegatum</i>	Bonte paardenstaart
<i>Eriophorum vaginatum</i>	Eenarig wollegras
<i>Euphorbia seguieriana</i>	Zandwolfsmelk
<i>Euphrasia stricta</i>	Stijve ogentroost s.l.
<i>Filago minima</i>	Dwergviltkruid
<i>Fragaria vesca</i>	Bosaardbei
<i>Galeopsis segetum</i>	Bleekgele hennepnetel
<i>Genista anglica</i>	Stekelbrem
<i>Genista pilosa</i>	Kruipbrem
<i>Genista tinctoria</i>	Verfbrem
<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Klokjesgentiaan
<i>Geum rivale</i>	Knikkend nagelkruid
<i>Gymnadenia conopsea</i>	Grote muggenorchis
<i>Hieracium murorum</i>	Muurhavikskruid
<i>Hypericum elodes</i>	Moerashertshooi
<i>Hypericum pulchrum</i>	Fraai hertshooi
<i>Illecebrum verticillatum</i>	Grondster
<i>Isoetes echinospora</i>	Kleine biesvaren
<i>Juncus alpinoarticulatus</i> subsp. <i>alpinoarticulatus</i>	Alpenrus
<i>Juncus capitatus</i>	Koprus
<i>Juncus filiformis</i>	Draadrus
<i>Juncus tenageia</i>	Wijdbloeiende rus
<i>Juniperus communis</i>	Jeneverbes

Kickxia elatine	Spiesleeuwenbek
Knautia arvensis	Beemdtkroon
Leontodon hispidus	Ruige leeuwentand
Linum catharticum	Geelhartje
Littorella uniflora	Oeverkruid
Lobelia dortmanna	Waterlobelia
Ludwigia palustris	Waterlepeltje
Luronium natans	Drijvende waterweegbree
Lycopodiella inundata	Moeraswolfsklauw
Lycopodium clavatum	Grote wolfsklauw
Menyanthes trifoliata	Waterdrieblad
Myrica gale	Wilde gagel
Myriophyllum alterniflorum	Teer vederkruid
Nardus stricta	Borstelgras
Narthecium ossifragum	Beenbreek
Ononis repens subsp. spinosa	Kattedoorn
Orobanche rapum-genistae	Grote bremraap
Oxycoccus palustris	Kleine veenbes
Parnassia palustris	Parnassia
Pedicularis palustris	Moeraskartelblad
Pedicularis sylvatica	Heidekartelblad
Phyteuma spicatum subsp. nigrum	Zwartblauwe rapunzel
Plantago media	Ruige weegbree
Platanthera bifolia	Welriekende nachtorchis
Polygala serpyllifolia	Liggende vleugeltjesbloem
Polygala vulgaris	Gewone vleugeltjesbloem s.l.
Polystichum setiferum	Zachte naaldvaren
Potamogeton gramineus	Ongelijkbladig fonteinkruid
Potamogeton praelongus	Langstengelig fonteinkruid
Potentilla palustris	Wateraardbei
Primula veris	Gulden sleutelbloem
Pyrola minor	Klein wintergroen
Ranunculus ololeucos	Witte waterranonkel
Rhinanthus minor	Kleine ratelaar
Rhynchospora alba	Witte snavelbies
Rhynchospora fusca	Bruine snavelbies
Salvia pratensis	Veldsalie
Sanguisorba minor	Kleine pimpernel
Saxifraga granulata	Knolsteenbreek
Scleranthus perennis	Overblijvende hardbloem
Scutellaria minor	Klein glidkruid
Sedum reflexum	Tripmadam
Silaum silaus	Weidekervel
Sparganium natans	Kleinste egelskop
Succisa pratensis	Blauwe knoop
Thymus pulegioides	Grote tijm
Thymus serpyllum	Wilde tijm
Trichophorum cespitosum subsp. germanicum	Gewone veenbies s.s.
Trifolium medium	Bochtige klaver
Ulex europaeus	Gaspeldoorn
Utricularia intermedia	Plat blaasjeskruid

Utricularia minor	Klein blaasjeskruid
Valeriana dioica	Kleine valeriana
Veronica austriaca subsp. teucrium	Brede ereprijs
Viola canina	Hondsviooltje

Lijst van paddenstoelen die op de Rode Lijsten van bedreigde soorten staan en gevoelig zijn voor verzuring. Deze lijst is gehanteerd bij het bepalen van voor verzuring gevoelige gebieden in de provincie Utrecht.

Soortgroep	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam
<u>Paddenstoelen</u>	Agaricus essettei	Klompvoetchampignon
	Amanita ceciliae	Prachtamaniet
	Amanita gemmata	Narcisamaniet
	Amanita porphyria	Porfieramaniet
	Asterophora lycoperdoides	Poederzwamgast
	Asterophora parasitica	Plaatjeszwamgast
	Auriscalpium vulgare	Oorlepelzwam
	Boletinus cavipes	Holsteelboleet
	Boletus luridus	Netstelige heksenboleet
	Boletus parasiticus	Kostgangerboleet
	Boletus rhodoxanthus	Roodnetboleet
	Cantharellus cibarius	Hanenkam
	Clavaria argillacea	Heideknotszwam
	Clavulinopsis helveola	Gele knotszwam
	Coltricia perennis ss.	Echte tolszwam
	Cortinarius alboviolaceus	Lila gordijnzwam
	Cortinarius cinnamomeus s.str.	Kaneelkleurige gordijnzwam
	Cortinarius fuisporus	Zandpadgordijnzwam
	Cortinarius obtusus s.str.	Jodiformgordijnzwam
	Cortinarius semisanguineus	Pagemantel
	Cortinarius vibratilis	Gele galgordijnzwam
	Entoloma cetratum	Dennensatijnzwam
	Entoloma elodes	Veenmossatijnzwam
	Entoloma rhodocylix	Dwergsatijnzwam
	Entoloma turbidum	Zilversteelsatijnzwam
	Entoloma xanthocaulon	Geelsteelsatijnzwam
	Galerina calyptrata	Oranje mosklokje
	Geastrum fimbriatum	Gewimperde aardster
	Gomphidius roseus	Roze spijkerzwam
	Hebeloma radicosum	Geringde vaalhoed
	Helvella macropus	Schotelkluiszwam
	Hydnellum concrescens	Gezoneerde stekelzwam
	Hydnellum spongiosipes	Fluwelige stekelzwam
	Hydnum repandum	Gele stekelzwam
	Hygrocybe psittacina	Papegaaizwammetje
	Hygrocybe virginea	Sneeuwzwammetje
	Hygrophorus hypothejus	Dennenslijmkop
	Inocybe asterospora	Sterspoorvezelkop
	Inocybe bongardii var. bongardii	Geurende vezelkop
	Inocybe lanuginosa sl.	Wolvezelkop
	Inocybe longicystis	Valse wolvezelkop
	Inocybe ovatocystis	Gewone wolvezelkop

	<i>Inocybe subcarpta</i>	Bruine zandvezelkop
	<i>Lactarius camphoratus</i>	Kruidige melkzwam
	<i>Lactarius decipiens</i>	Pelargoniummelkzwam
	<i>Lactarius deliciosus</i> ss.	Smakelijke melkzwam
	<i>Lactarius insulsus</i>	Fijngegordelde melkzwam
	<i>Lactarius pallidus</i>	Bleke melkzwam
	<i>Lactarius vellereus</i>	Schaapje
	<i>Lactarius vietus</i>	Roodgrijze melkzwam
	<i>Leccinum rufum</i>	Rosse populierboleet
	<i>Leotia lubrica</i>	Groene glibberzwam
	<i>Micromphale perforans</i>	Sparrenstinktaailing
	<i>Otidea alutacea</i>	Zemkleurige hazenoor
	<i>Otidea onotica</i>	Gewoon varkensoor
	<i>Paxillus atromentosus</i>	Zwartvoetkrulzoom
	<i>Paxillus panuoides</i> var. <i>panuoides</i>	Ongesteelde krulzoom
	<i>Pholiota astragalina</i>	Goudvinkzwam
	<i>Pholiota flammans</i>	Goudgele bundelzwam
	<i>Psilocybe marginata</i>	Zilversteelzwavelkop
	<i>Rhizopogon luteolus</i>	Okerkleurige vezeltruffel
	<i>Russula acrifolia</i>	Scherpe grauwhoedrussula
	<i>Russula albonigra</i>	Zwartwitte russula
	<i>Russula drimeia</i>	Duivelsbroodrussula
	<i>Russula farinipes</i>	Bleekgele russula
	<i>Russula illota</i>	Spikkelsneerussula
	<i>Russula laurocerasi</i>	Amandelrussula
	<i>Russula olivacea</i>	Gerimpelde russula
	<i>Russula paludosa</i>	Appelrussula
	<i>Russula puellaris</i>	Vergelende russula
	<i>Russula rosea</i>	Potloodrussula
	<i>Russula solaris</i>	Zonnerussula
	<i>Russula subfoetens</i>	Vergelende stinkrussula
	<i>Sarcodon scabrosus</i>	Blauwvoetstekelzwam
	<i>Skeletocutis amorpha</i>	Witwollige dennezwam
	<i>Suillus granulatus</i>	Melkboleet
	<i>Suillus grevillei</i>	Gele ringboleet
	<i>Suillus luteus</i>	Bruine ringboleet
	<i>Tricholoma acerbum</i>	Krulzoomridderzwam
	<i>Tricholoma album</i>	Witte ridderzwam
	<i>Tricholoma fulvum</i>	Berkenridderzwam
	<i>Tricholoma imbricatum</i>	Fijnschubbige ridderzwam
	<i>Tricholoma stiparophyllum</i>	Beukenridderzwam
	<i>Tricholoma sulphureum</i>	Zilveren Ridderzwam
	<i>Tylopilus felleus</i>	Bittere boleet

Bijlage D

TOELICHTING OP DE BELANGRIJKSTE BEGRIPPEN

Voor verzuring gevoelige gebieden

De Wet ammoniak en veehouderij geeft aan in artikel 1: ‘Gebied dat onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van het vervallen van de Interimwet ammoniak en veehouderij als voor verzuring gevoelig was aangemerkt krachtens artikel 1, tweede lid, van die wet (..)’.

Daarmee wordt aangegeven dat gebieden die na het vervallen van de Interimwet (1 januari 2002) als zuurgevoelig worden aangemerkt, niet als zeer kwetsbaar mogen worden aangewezen. De realisatie van nieuwe voor verzuring gevoelige natuur heeft dus geen effect op de begrenzing van de zeer kwetsbare gebieden.

Zeer kwetsbare gebieden

Voor verzuring gevoelige gebieden die beschermd worden door de, op 1 mei 2007 gewijzigde, Wet ammoniak en veehouderij. De bescherming wordt verkregen door beperkingen die de wet oplegt ten aanzien van uitbreiding en nieuwvestiging van veehouderijen. Deze beperkingen gelden in de betreffende gebieden en in een zone van 250 meter hieromheen. Zeer kwetsbare gebieden kunnen alleen worden aangewezen als ze in de Ecologische hoofdstructuur liggen.

Kwetsbare gebieden

De kwetsbare gebieden zijn voor verzuring gevoelige gebieden die, onder de huidige Wet ammoniak en veehouderij (van 8 mei 2002), geen bescherming tegen ammoniak meer behoeven. Vóór de wetswijziging van 1 mei 2007 werden wel alle kwetsbare gebieden beschermd door beperkingen ten aanzien van uitbreiding en nieuwvestiging van veehouderijen in de betreffende gebieden en in een zone van 250 meter hieromheen. De kwetsbare gebieden waren alle voor verzuring gevoelige gebieden die in de Ecologische Hoofdstructuur lagen. Tot het nieuwe besluit over de aanwijzing van de zeer kwetsbare gebieden definitief is, blijven de kwetsbare gebieden bepalend voor de afweging van milieuvergunningen.

Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit natuurgebieden en verweven gebieden die met elkaar verbonden worden door ecologische verbindingzones. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden in de ecologische hoofdstructuur komen in aanmerking om te worden aangewezen als zeer kwetsbaar gebied volgens de Wet ammoniak en veehouderij.

Zeer grote natuurwaarden

De Wet ammoniak en veehouderij stelt dat gebieden kleiner dan 50 ha zeer grote natuurwaarden moeten hebben om als zeer kwetsbaar kunnen worden aangemerkt. Het belangrijkste criterium daarvoor is de aanwezigheid van 2 of meer soorten die voorkomen in bijlage II van de Habitatrictlijn of in de Rode Lijsten flora en fauna en waarvoor geldt dat zij of hun leefomgeving zeer gevoelig zijn voor de effecten van ammoniak Rode lijstsoorten. Bij de toepassing van dat criterium is gekeken naar de aanwezige Rode lijstsoorten die direct gebonden zijn aan zuurgevoelige natuur.

Natura 2000 gebieden

Op grond van de Vogelrichtlijn zijn gebieden aangewezen die van groot belang zijn voor vogels. Samen met de gebieden die op grond van de Habitatrictlijn zijn aangemeld vanwege het voorkomen van bijzondere andere soorten of habitattypen vormen zij het netwerk Natura 2000. Dit is het samenhangende netwerk van belangrijke natuurgebieden in Europa. De aangewezen Natura 2000 gebieden worden beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet. De Wet ammoniak en veehouderij verplicht de provincies om voor verzuring gevoelige gebieden die in de EHS liggen en onderdeel uitmaken van Natura 2000

gebieden altijd aan te wijzen als zeer kwetsbaar gebied.

Omdat de habitatrichtlijngebieden nu nog niet zijn aangewezen is de Natuurbeschermingswet hierop nog niet van toepassing. Tot de formele aanwijzing worden de habitatrichtlijngebieden beschermd door de rechtstreekse werking van de Habitatrichtlijn.

De Wet ammoniak en veehouderij verplicht de provincies om voor verzuring gevoelige gebieden die in de EHS liggen en onderdeel uitmaken van Natura 2000 gebieden altijd aan te wijzen als zeer kwetsbaar gebied.

Beschermde Natuurmonumenten

De Staats- en Beschermde Natuurmonumenten zijn in de periode van de jaren 70 tot en met de jaren 90 aangewezen door resp. de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk en de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt het onderscheid tussen Staats- en Beschermde Natuurmonumenten, beiden worden nu Beschermde Natuurmonumenten genoemd. (Delen van) Beschermde Natuurmonumenten die opgenomen zijn binnen de begrenzing van Natura 2000 gebieden, komen te vervallen als het Natura 2000 gebied definitief wordt aangewezen. Totdat de Natura 2000 gebieden definitief aangewezen worden geldt de begrenzing zoals deze ten tijde van de aanwijzing tot Staats- en Beschermde Natuurmonumenten is vastgesteld.

Colofon

Uitgave	Provincie Utrecht
Vormgeving	MultimediaCentrum provincie Utrecht
Cartografie	Afdeling Geografische informatiesystemen, provincie Utrecht
Drukwerk	MultimediaCentrum provincie Utrecht
Foto	Afdeling Groen

U kunt extra exemplaren van dit besluit bestellen bij de provincie Utrecht op telefoonnummer 030-2582228 of via email verkoop@provincie-utrecht.nl

Voor inhoudelijke vragen kunt u contact opnemen met mevrouw P.A.C. van der Gun onder telefoonnummer 030-2583396.